

Priestor pre skvalitnenie života

Štátna vedecká knižnica – Literárne a hudobné múzeum (ŠVK – LHM) v Banskej Bystrici v minulosti už viackrát zorganizovalo environmentálne zamerané podujatia, ktoré sa stretli so záujmom širokej verejnosti. Od septembra tohto roku v ŠVK – LHM realizujú projekt grantového programu Priestor, ktorý vytvorila Nadácia Slovenského plynárenského priemyslu. Autorkou

Žiaci integrovanej špeciálnej triedy pre viacnásobné postihnutie pri ZŠ na Magurskej ulici v Banskej Bystrici

a garantom projektu je Mgr. Soňa Žabková, PhD. Projekt, ktorý je vyjadrením vzťahu človeka k životnému prostrediu a vychádza z poznania ľudovej kultúry a tradícií, je určený telesne a mentálne postihnutým deťom a mládeži, zrakovo a sluchovo postihnutým, ako aj alkoholovo, drogovu a inak závislým občanom. LHM sa v rámci realizácie projektu rozhodlo pre moderný spôsob práce s verejnosťou a séria zaujímavých a interaktívnych aktivít sa uskutočňuje v priestoroch múzea. V rámci projektu LHM ponúka jednoduché hodiny dramatickej výchovy v bábkarskom salóne expozície Múzeum – domov múz. Na deti tu čakajú nové bábky, napríklad maľušková rozprávka Snehulienka a sedem tľaslíkov, marioneta Gašparko, javajka Princenzná a ďalšie postavičky zo sveta rozprávok, s ktorými si môžu nacvičiť divadelné scény, bábkové predstavenia, ale tiež si navrhnuť a vyrobiť vlastné bábky.

Na rozvoj intelektuálnych schopností, výtvorného čítania a manuálnej zručnosti detí sú zamerané hodiny výtvarnej a pracovnej výchovy.

Pri návšteve expozície Ľudové hudobné nástroje na Slovensku sa deti zoznámia s jednotlivými skupinami hudobných nástrojov. Vďaka grantu, ktorý umožnil výrobu sady cvičných hudobných nástrojov, si deti nástroje môžu aj vyskúšať. O návštevu práve tejto expozície majú záujem najmä zrakovo postihnutí občania. Sada cvičných hudobných nástrojov im totiž umožňuje vnímať exponáty hmatom a sluchom. Expo-

zícia je vybavená aj popiskami v Braillovom písme.

„Otázka handicapovaných, zdravotne postihnutých detí, mi už dlhšie ležala na srdci. Naše múzeum síce robilo pre ne viacero podujatí, no zdalo sa mi to stále málo. Chcelo to niečo navyše, napríklad umožniť im realizovať sa priamo v múzeu,“ hovorí autorka projektu Soňa Žabková. „Grantový program Priestor ma zaujal. Vypracovala som projekt Práca s marginalizovanými skupinami obyvateľstva v prostredí knižnice a múzea. Z 238 žiadostí zaslaných Nadácii SPP bolo podporených 55 projektov, z toho deväť z Banskobystrického kraja, a my ako jediná štátna kultúrna inštitúcia.

Z peňazí, ktoré sme dostali, sme dali vyrobiť asi štyridsať hudobných nástrojov, takisto bábky, nakúpili sme

Študenti Obchodnej akadémie pre telesne postihnutú mládež zo Slovenskej Ľupče na prednáške v múzeu

démia pre telesne postihnutú mládež Slovenská Ľupča – Priboj... „Chodia medzi nás však aj jednotlivci, napríklad zrakovo postihnutí z Levoče si

prišli vyskúšať hudobné nástroje. So zrakovo postihnutými sa v múzeu stretávame raz za týždeň. Poskytujeme im priestor, aj materiál, kreslíme, maľujeme, modelujeme a dúfame, že sa nám z týchto prác podarí urobiť aj výstavu. Snažíme sa, aby tvorivé dielne boli zaujímavé, inšpirujúce. Deti sa v našich expozíciách inšpirujú ľudovou kultúrou, hudbou, prírodným materiálom, drevom, z ktorého sú vyrobené nástroje, bábky... Už teraz môžem s istotou povedať, že v tejto práci budeme v múzeu pokračovať aj po skončení projektu. Že týmto deťom aj naďalej budeme poskytovať „priestor“ pre skvalitnenie ich života a získavanie životných skúseností.”

Anna Gudžová

Foto: Soňa Žabková

Zrakovo postihnutí v expozícii Ľudové hudobné nástroje na Slovensku

materiál na výtvarnú a pracovnú výchovu.”

Do projektu, ktorého realizácia sa končí v decembri tohto roku, sa zapojilo banskobystrické Krajské stredisko Únie nevidiacich a slabozrakých Slovenska, Občianske združenie duševného zdravia SANARE, Špeciálna základná škola Ľumbierska z Banskej Bystrice, deti z triedy pre viacnásobné postihnutie pri ZŠ Magurská, Banská Bystrica, Priatelja Zeme – CEPA, Obchodná aka-

Tvorivé dielne pre zrakovo postihnutých – arteterapia

Seniori ochrany prírody sa stretli v Skýcove

Táto neveľká dedinka je skrytá medzi vrškami pohoria Tribeč neďaleko hranice chránenej krajiny v oblasti Ponitrie, na ceste z Zlatých Moraviec do Partizánskeho. Spolu s obcou Klák vstúpila do novodobej histórie, keď ju v polovici marca 1945 fašisti vypálili a časť obyvateľov povraždili za ich pomoc partizánom počas SNP.

Tu nad obcou v rekreačnom ubytovacom zariadení Breziny sa koncom septembra 2005, už po jedenásť raz, stretli členovia Klubu seniorov ochrany prírody. Hoci organizátori rozoslali viac, než sto pozvánok, stalo sa už zvykom, že podujatia sa zúčastňuje zhruba polovica zväčša už pravidelných, stálych, a zopár nových členov zo všetkých končín Slovenska a takmer zo všetkých pracovísk Štátnej ochrany prírody SR, vrátane tých, ktorí sú už „vo výslužbe“.

Účastníkov stretnutia privítal, pozdravil a hojnosťou informácií o hodnotách a zvláštnostiach tamojšej prírody zaopatril riaditeľ Správy Chránenej krajiny oblasti Ponitrie Radimír Siklienka. Táto CHKO s jej pracovníkmi a priaznivcami si práve pripomenula 20. výročie jej vyhlásenia.

Jedenáste stretnutie bolo výnimočné tým, že sa naň ako hostia dostavili aj minister životného prostredia László Miklós a ústredný riaditeľ Štátnej ochrany prírody SR Ján Mizerák. Obaja sa milo, úctivo a povzbudivo prihovorili účastníkom a aj sľúbili hľadať možnosti využívania značného odborného potenciálu, aký seniori ochrany prírody predstavujú.

Spoločná spomienka a úcta bola venovaná nedožitým šesťdesiatym narodeninám vtedajšieho riaditeľa Správy CHKO Štiavnické vrchy a aktivistu SZOPK Milana Kapustu, s ktorým mali mnohí terajší seniori veľa aj osobných, neraz humorných zážitkov. Prostredníctvom dataprojektora niektoré z nich priblížil jeho bývalý kolega Tono Maruška. Na túto prezentáciu nadviazal sériou dokumentárnych diapozitívov o živote, práci a spoločenských aspektoch viazucich sa k Milanovi Kapustovi aj Jurko Galvánek.

Druhý deň podujatia – spravidla piatok – býva venovaný exkurzii do zaujímavého terénu blízkeho chráneného územia. Teraz pozornosť patrila zubrej obore, kde sa všetci mohli z bezprostrednej blízkosti prizerať správaniu sa majestátnych, najväčších európskych cicavcov. Nemenej zaujímavý bol Národný žrebčín v Topoľčiankach, kde sa chovmi udržiavajú čisté genetické línie huculov, lipicanov, arabských plnokrvníkov, ba aj hovädzieho dobytká. Na to nadviazala prehliadka ojedinelého múzea koniarstva, kde sú vystavené brčky, povozy, postráže, rôzna vyba venosť s pomôckami a nástrojmi remeselných dielní. Sú tu tiež ukážky ocenení a vyznamenaní, aké kone z tohto chovu získali na dosť ťažkých a iných súťažiacich, aj fotogaléria zakladateľov a riaditeľov žrebčína. V tejto súvislosti nemožno nespomenúť odborný výklad 80-ročného Františka Hružika, od roku 1941 spájaného prácou s chovom koní, účastníka rímskej olympiády v jazdeckej,

Účastníci XI. stretnutia seniorov ochrany prírody, Skýcovo – Breziny

budovateľa múzea a dnes dôchodcu, nadšene a s humorom rozprávajúceho o všetkom, čo súvisí s koňmi. Bol to „lektorský koncert“.

Akciu organizačne k plnej spokojnosti zvládol jej nový garant Dušan Slávik, ktorý ju úvodným príhovorom otvoril a počas jej trvania sa staral o bezproblémový priebeh. Významný podiel na jej príprave a priebehu mali však aj skorší organizátori Viliam Stockmann a Július Burkovský.

Priebežnú audio a videodokumentáciu podujatia, vrátane rozhovorov s viacerými staršími účastníkmi pred kamerou realizovali pracovníci Slovenského múzea ochrany prírody a jaskyniarstva z Liptovského Mikuláša. Po programovo pestrom a spoločensky družnom stretnutí sa seniori rozchádzali s nádejou, že sa v dobrom zdraví znovu stretnú na dvanástom podujatí, ktoré bude opäť koncom septembra 2006 pravdepodobne v Hutnej doline pri Ľubietovej, teda v územnej pôsobnosti CHKO BR Poľana pri príležitosti 25. výročia jej vyhlásenia.

RNDr. Ján Kleinert, Csc.
Foto: Juraj Galvánek

Výklad Františka Hružika o chove koní nadchol poslucháčov

Dokončenie zo s. 29

väčší ako bunky a bunky sú väčšie ako atómy atď.). S prechodom ľudských bytostí do otvoreného vesmíru sa však doslova karta začína obracať, pretože sociálna forma pohybu sa tak stáva potenciálne väčšou ako biologická forma pohybu, aj keď je dosť ťažké predstaviť si, že by sa niekedy sociálne, kultúrne a technické mohlo úplne vyčleniť z biologického. Pokiaľ má Fadejev pravdu (o čom by sa dalo určite polemizovať), jedno z možných ospravedlnení nášho egoistického a bezohľadného správania sa voči našej živšej prírode by mohlo spočívať v myšlienke prenesenia pozemskej prírody do okolitého vesmíru a jej zachovania v nejakej viac či menej modifikovanej forme v časovom intervale, ktorý ďaleko presiahne ten časový úsek, ktorý má život vymeraný na postupne sa zahrievajúcej, čoraz nehostinnejšej a napokon celkom neobývateľnej Zemi (ako niekoľkokrát naznačili Ward s Brownleem v knihe Život a smrť planéty Zem, 2003).

V druhom sa zas ľudia považujú za budúcich rozumných správov celej planéty, ktorí sa počas nasledujúcich niekoľko sto rokov presunú na obežnú dráhu okolo Zeme (a možno aj na najbližšie vesmírne telesá), aby zbavili Zem civilizačnej záťaže a mohli odtiaľ s prehľadom pozorovať, kontrolovať a usmerňovať určujúce procesy v pozemskej biosfére, čiže udržiavať biologickú produktivitu pozemských ekosystémov na optimálnej úrovni, obnovovať hrozivo klesajúcu biodiverzitu, likvidovať premnožené invázne druhy a pod. Stačí si však prečítať niekoľko bežne dostupných evolučno-biologických príručiek (Flegr, 2005; Storch a Mihulka, 2000; Wuketits, 1997 atď.), aby sme si uvedomili, ako ďaleko máme pri súčasnom stave biologického poznania k realizácii takýchto odvážnych zámerov a plánov.

Preto sa ako oveľa reálnejšia javí stratégia, ktorú už niekoľko rokov vehementne obhajuje a čoraz dôkladnejšie rozpracúva nemecký ekonóm Hermann Scheer (1999, 2004), spočívajúca v nahradení prežitej fosílna-atómovej energetiky solárnou energiou a umožňujúca akoby jedným ťmahom vyriešiť všetky hlavné ekonomické, politické a ekologické problémy. Podľa Scheera by takáto operácia viedla k likvidácii našej závislosti na fosílnych palivách, urýchlila by decentralizáciu energetického zásobovania a zredukovanie rozsiahlych energetických sietí, podnietila presun ekonomických aktivít na vidiek, kde by sa v čoraz väčšom rozsahu začali pestovať technické plodiny ako jediná rozumná náhrada ubúdajúcich nerastných surovín, čo by v konečnom dôsledku viedlo nielen k zmierneniu rastúceho medzinárodného napätia, ale aj ku skutočnej demokratizácii hospodárskeho a politického života na všetkých jeho úrovniach, k postupnej revitalizácii pozemských ekosystémov a nepochybne aj k rýchlemu obmedzeniu továrenského farmárstva a masívneho požierania bezbranných pozemských živočíchov.

Jedovatý a zakomplexovaný skeptik, ktorý sa tiež skrýva v každom z nás, by mohol aj v tomto prípade namietnuť, že globálne nadnárodné monopoly, ovládajúce v čoraz väčšom rozsahu médiá, vzdelávacie inštitúcie, nadácie i tzv. nezávislé občianske organizácie, a tým v podstate aj celý verejný život, sotva budú súhlasiť s vyššie opísanou ekonomicko-politickou operáciou, ktorá ich zbaví väčšiny moci, vplyvu a ziskov. To nás ale nezabavuje povinnosti hľadať také formy osobného a spoločenského života, ktoré pomôžu prežiť tak pribúdajúcemu ľudstvu, ako aj čoraz viac trpiacej a zdanlivo bezmocnej živšej prírode.

Robert Burgan